

облику – вебографију), индекс имена и резиме на енглеском језику.

Објављивање фототипског издања и пропратне грађе, пре свега обимне монографије, доприноси да се о *Зениту* и зенитизму сазна онолико колико часопис и овај авангардни покрет заиста и заслужују. Томе ће нарочито допринети и чињеница да се комплетно издање може наћи и на сајту Народне библиотеке Србије, као део дигиталне збирке НБС и да је, самим тим, уврштено и у светску дигиталну баштину у оквиру пројекта Светска дигитална библиотека.

Фототипско издање *Зенита* проглашено је издавачким подухватом године на Сајму књига у Београду и добитник је Награде „Стојан Новаковић“ Библиотекарског друштва Србије, као подухват од изузетног значаја који представља посебан допринос библиотекарству.

Сама појава овог капиталног издања, а затим и награде које су му додељене, покренули су низ промоција, разговора, позитивних критика у штампи. У Народној библиотеци Србије почела је реализација серије предавања и округлих столова, а планира се и међународна конференција и стручни скуп о *Зениту*.

Мр Здравка Радуловић
Народна библиотека Србије
zdravka.radulovic@nb.rs

Српска библиографија: књиге 1868-1944.

Српска библиографија: књиге 1868-1944, том 1-20. Београд: Народна библиотека Србије, 1989-2009. Доступна у штампаном и дигитализованом облику.

Први том националне ретроспективне библиографије *Српска библиографија: књиге 1868-1944* у издању Народне библиотеке Србије, изашао је из штампе 1989. године. Након 20 година, 2009. године, објављен је и последњи, 20. том (слова А-Ž).

Средином прошлог вијека, на непосредну иницијативу Друштва библиотекара Србије, Савет за науку и културу Србије донио је 19. јула 1954. године одлуку о формирању републичке Комисије за израду Српске ретроспективне библиографије. За председника Комисије именован је др Борислав Т. Благојевић. Постављене су основне смернице рада и извршена основна периодизација. Одлучено је да се најпре приступи обради књига из последњег периода (1868-1944), што је и разумљиво, с обзиром да тај период готово уопште није библиографски покривен. Комисија је припремила правила за библиографску обраду књига, као и остала потребна упутства. Основни критеријуми по којима је вршена селекција грађе били су: територијални, језички и национални.

У оквиру библиографске обраде, комплетна грађа је обрађена *de visu*, за сваку публикацију урађена је каталожка и стручно предметна обрада.

У односу на врсту грађе, библиографија обухвата све књиге у конвенционалном значењу речи, укључујући и такозвану периодику у ширем смислу (календаре, извештаје, годишњаке, алманахе, завршне рачуне, зборнике, споменице и сличне публикације), затим, картографске публикације (изузев географских карата), графичке публикације уколико су оформљене као књиге, музикалије и одређене врсте ситног материјала, као што су: сепарати (без обзира на број страна), књижевни радови и законски текстови, макар били и на једном листу. Посебно треба нагласити да су приликом библиографског описа обрађени и садржаји највећег броја зборника радова, календара, алманаха, споменица... Правила за библиографско описивање заснована су на Упутствима за библиографску обраду књига ретроспективне библиографије за период 1868-1944.

Овај замашни посао отпочео је 1. октобра 1954. године у Народној библиотеци Србије. До краја септембра 1955. године, све послове су обављали хонорарни сарадници, али под непосредним руководством Комисије. Руководио је пројектом преузима Милен Николић, први сарадник у сталном радном односу.

Савет за културу НР Србије, 20. јуна 1960. године, расформирао је Комисију, и од тог датума, Библиографско одељење Народне библиотеке Србије преузима све обавезе и наставља рад на истим принципима који су примењивани до тада.

У процесу истраживања, проверени су фондови преко 150 наших и иностраних библиотека. Прегледано је преко 10 милиона каталожских листића и јединица у штампаним изворима (каталози, библиографије, лексикони...).

Распоред грађе кроз свих 20 томова је абecedни, а нумерација је урађена у континуитету, од 1-100.854. Уз сваки од томова урађени су појединачни Ауторски и Предметни регистар.

Током 1989. године, формиран је Уређивачки одбор Српске ретроспективне библиографије, чији је први председник био академик Радован Самарџић (до 1994). У саставу Уређивачког одбора нашла су се имена истакнутих научних радника, професора Универзитета и библиотекара: академик Владета Вуковић, проф. др Драган Трифуновић, академик Мирослав Панџић, академик Бошко Петровић, проф. др Јован Деретић, проф. др Божидар Ковачек, др Станко Кораћ (до 1994), академик Славко Леовац, проф. др Војислав Максимовић, др Александар Пејовић, др Милоје Ракочевић, мр Миодраг Живанов, Милен Николић, Бранимир Живојиновић, Драган Ђировић, Силвија Ђурић, Вукосава Бргуљан, Миломир Петровић.

Од 1995. године, на челу Уређивачког одбора налази се академик Мирослав Панџић.

Током 2005. године, дошло је до промене Уређивачког одбора. За замјеника председника УО изабрана је проф. др Злата Бојовић, а у састав новог Уређивачког одбора бирани су: проф. др Александра Вранеш, др Божидар Ковачек, др Миодраг Матицки, др Гојко Тешић, др Борјанка Трајковић, мр Ирена Арсић, Миро Вуксановић, Добрило Аранитовић, мр Здравка Радуловић, Саша Илић, Сретен Угричић.

Главни редактор свих 20 томова био је мр Миодраг Живанов (за Т. 19 и др Борјанка Трајковић), а међу рецензентима налазе се имена: Бранимира Живојиновића (Т. 1-16, 19), др Станка Кораћа (Т. 1-10), проф. др Војислава Максимовића (Т. 1-16), академика Мирослава Панџића (Т. 17-20).

Консултансти за стране језике били су: немачки: Бранимир Живојиновић (Т. 1-16, 19), проф. Мирко

Кривокапић (Т. 17, 18, 20); мађарски: Ференц Мак (Т. 1, 2) и Жужана Кункин (Т. 1-20) из Суботице; пољски и руски: Љиљана Поповић (Т. 3-6).

У периоду од 1989 до 2009. године, завршено је и објављено свих 20 томова ове грађе, што је, у просеку, један том – једна година.

Током 2007-2008. године, Библиографско одељење НБС у сарадњи са Одељењем за дигитализацију, комплетну грађу Српске библиографије књига дигитализује (Т. 1-20), и ради на пројекту формирања кумулативне базе Ауторског и Предметног регистра. Крајем 2008. године, корисницима Интернета, преко сајта НБС, доступно је електронско претраживање

комплетне грађе Српске библиографије књига преко Ауторског и Предметног кумулативног регистра – Интернет адреса: <http://digital.nb.rs/bibliografija/authors/pretrazivac.html>.

Неопходно је напоменути да је у току редакција, тј. уједначавање, одредница оба регистра, а након коначне редакције, ова два регистра биће

објављена у истој едицији у штампаном облику.

Библиографско одељење Народне библиотеке Србије тренутно ради на *Допунама Српске библиографије књига 1868-1944* (Том 21), изради пројектом предвиђених кумулативних регистра (регистар наслова: ћириличних, латиничних, регистар наслова на страним језицима, регистар превода, регистри издавача и штампара, хронолошки регистар, разријешених шифара, иницијала и псеудонима).

Осим пројекта *Српске библиографије: књиге 1868-1944*, ово одељење ради и на: *Српској библиографији: књиге 1801-1867*.

Грађа се обрађује у бази НБС, по међународном стандарду за библиографску обраду старе и ретке књиге ISBD(A). На тај начин, грађа ће бити претражива у електронској бази НБС преко разних параметара (аутора, наслова, година издања, издавача, штампара, предметних одредница, УДК бројева...).

Ретроспективна библиографија српске периферије 1768-2005. (преко 23.000 наслова). Грађа се обрађује у бази НБС, по међународном стандарду за библиографску обраду серијских публикација ISBD(S) и у току је редакција Првог тома, који би требао бити објављен крајем 2009. године.

